

Különfélék.

A *Wellingtonia gigantea* elnevezéséről. E fanemnek Európába való telepítése mondhatni mindenütt megkezdett. A kincstári erdőgazdaságoknál honunkban is talán kivétel nélkül folynak ezen irányban a kísérletek. A magkereskedők *Wellingtonia gigantea* név alatt küldik a magot; mi tenyésztők is ily elnevezés alatt teszszük a kísérleteket s ezen elnevezéssel adunk számot azok eredményéről. Szóval e fanemet *Wellingtonia gigantea* név alatt szerepeltetjük, holott ez a műkertészekről átvett hamis elnevezés.

A tudomány által elfogadott, helyes elnevezés egészen más; érdemesnek találjuk tehát erre vonatkozólag közölni azon érdekes adatokat, melyeket dr. Szabó József „Észak-amerikai utam vonala“ című értekezésében találunk.

Észak-Amerika növényvidékeinek s erdőségeinek ismeretése közben többek közt megemlékezik dr. Szabó Kalifornia vidékének kivételes növényzetéről és különösen az u. n. nagy fákról (big trees) is, melyeket mint mondja, a világ egyetlen más pontján sem ismerünk a jelen geológiai korszakban, holott a kenozoi aera megelőző korszakaiban ezen fanem nemcsak Amerikában volt általános, hanem Európában is.

Angliában e „nagy fákat“ új nemnek tartván, a „vasherczegről“ *Wellingtonia gigantea*-nak nevezték el. Ez azonban ugylátszik sértette az amerikaiak önérzetét, ők tehát a genus nevet Washingtoniára változtatták. A tudományos világ azonban pontos vizsgálatokkal kimutatta, hogy e „nagy fák“ nem képeznek új genust s megállapított tudományos elnevezésük „*Sequoia gigantea*“.

Bátor vagyok tehát kísérletező szaktársaimnak becses figyelmébe ajánlani, hogy az általunk eddig használt elnevezés helytelen, s hogy ennél fogva nagyon helyén lenne, ha annak

kiküszöbölésével a tudomány által elfogadott helyes elnevezést ültetnők át a gyakorlatba is.

Vadas Jenő.

(—á—é—) **Uj elmélet a viharok keletkezéséről** és a jég- (eső) képződéséről. Dr. Andries P. uj elméletet állított fel a vihar és jég képződéséről, mely kérdés e tünetmények gyakoriságának és a számos alapos megfigyeléseknek daczára, még mindig nincs véglegesen eldöntve. Andries így okoskodik: Ha valamely nagyobb terület felett lévő levegő alsó rétegei több napig tartó erős insolatió folytán erős vizgöz-képződés mellett jelentékenyen felfelé emelkednek, a magasabban felettük fekvő levegő rétegek, az alsó rétegek nagyobb kiterjedése, valamint a nagy mennyiségű vizgöz nagyobb feszültsége következtében, annyira felemeltetnek, hogy a levegő felső rétegeinek minden irányban lefelé kell áramlani. Ez pedig a szóban lévő terület felett elterülő levegő nyomásának csökkentését idézi elő. Mert a levegőnek lefelé áramlása után még egy levegő-oszlop marad, mely részben az erős felmelegedés folytán, másfelől pedig a könnyebb vizgőzzel való összekeveredés következtében, nagy mértékben meglazittatik, s tehát csak kisebb nyomást fejthet ki. A levegő lefelé áramlása a legkisebb ellenállás irányában történik, s ha ezen áramlat vizgőzzel már csaknem telített levegővel, vagy ha csak más, vele szembejövő levegő árammal találkozik is, a nedves levegőnek, nagyobb könnyüése miatt hirtelen föl kell szállania és a felső áramlat egész szélességében számos forgószelelnek kell keletkezni. A vihart egy vagy több ily forgó idézi elő. A felső áramlat tovább terjedésével mindig újabb és újabb forgók, s tehát újabb viharok is keletkeznek. Ezért tapasztalhatjuk, hogy valamely széles és hosszú viharzónán belől fekvő egyes helyek a vihartól és jégveréstől megkíméltetnek, más szóval: hogy a viharok időnkint és helyenkint megszűnnek, s azután újra képződnek, vagyis pásztásan haladnak. A téli zivatarok annyiban külön-

bőznek, hogy ezeknek tengerről jövő nedves-meleg légáramok az okozói s ezért a levegő hőmérsékét fölemelik, míg a nyári viharok a légkört épen lehütik, mert más levegő régiókból a megritkult légürbe hidegebb levegő áramlik. A vizgőz az oda áramló levegő hőmérséke szerint esővé vagy jéggé sűrűdik. Általában alig képzelhető, hogy a légkörben nyáron jéghideg légáramlatok legyenek. Pedig Barral és Bixio léghajósok július végén 7000 *m* magasságban — 39.7 C⁰ hideget észleltek, minélfogva teljesen indokolt azon feltevés, hogy — viszonylag — alsóbb magasságban oly légáramok vannak, melyeknek hőmérséke 0 fokon jóval alól van. Ha már most valamely nedves-meleg levegő tömegben elég erős forgó képződik, a forgó belsőjében csavar vonalban felfelé haladó mozgás folytán bizonyos mennyiségű nedves-meleg levegő ragadtatik föl. Az ebben lévő vizgőz a forgónak — a lefelé áramló felső levegőből képződött — jéghideg falaival érintkezésbe jöve, rövid időn jégtükké sűrűdik, melyek tovább haladva jéggömböcskékké lesznek. E gömbök ismét egyesülhetnek s erős forgó mellett oly nagyságot érhetnek el, mint azon jégtuskó, mely a hatvanas években Blankenrath közelében a földre esett. E jég darab megfelelő vastagság és szélesség mellett 2 *m* hosszú volt; leesése alkalmával mélyen a földbe furódott, s még 8 nap múlva sem olvadt el teljesen.

(*J. L—a.*) **A havasi fenyő (p. cembra) magjának gyűjtéséről Franciaországban.** Ujabb időben a francia államerdők kezelősége mindent megtesz, hogy a nevelendő különféle fanekek magszükségletét magában az országban nyert maggal fedezhesse. E végből a famagvakat, de mindenek fölött a fenyvesekét a hazai erdőkben nagy mérvben gyűjteti, kiváló gondot fordítván a havasi fenyő magjára.

A havasi fenyő magjának legnagyobb része a Kis-Alpe-sekből (Basses-Alpes) kerül ki. Mint a termés, úgy a gyűjtése

is mindig bizonytalan. Napszám, vagy pedig czélszerűbben kilogram szerint fizetett parasztok szedik a tobzokat; szabad kézzel fosztják a magot, vagy pedig botokkal verik ki a tozbokból, mely utóbbi kisé erőszakos eljárást a mag héjának keménysége megengedhetővé teszi. A magot a pikkely és tobozorsó hulladéktól akkép tisztítják meg, hogy egy vízbe helyezett kosárba szórják, ekkor folytonos rázás által a könnyebb léha mag, pikkely és egyéb törmelék fölszáll, míg a sulyos jó mag a kosár fenekén marad; majd pedig a kosarat még mélyebbre merítvén, a víz a hulladékot maga viszi el. A magot azután szárítják s raktárakba helyezik.

Szeptember végével vagy október első napjaiban a mag elég érett arra, hogy szedhető legyen. De sietni is kell vele, mert közeledik a hóesés, mely az erdőket megközelíthetlenné teszi. A mókus, a madarak, a szajkó, a magtörő holló igen áhitoznak utána. Első hónál tömegesen neki esnek ezen izletes tápláléknak, s nem távoznak, míg a tobzokat ki nem fosztották, úgy hogy az októberi vagy pedig elkésett novemberi szedés legtöbb esetben már eredménytelen, mert a munkás alig talál teli tobzot; egy része a földön hever szerteséjjel, pikkelyeitől felibe megfosztva vagy egészen szétzuzva, másoknál meg a pikkelyek akkép vannak lehántva, hogy a toboz egy szárított kucsma gombához tévedésig hasonló. (I. „Erd. Lap.“ 1883. III. füz.)

Ezen fenyő magját évről-évre fokozott mérvben keresik a magasan fekvő kerületek beerdősítésére, mindazáltal az államerdők szükséglete ritkán talál fedezetet.

A gyűjtés a Nagy-Alpesek (Hautes-Alpes) és az Isérebem elterjedni nem igen tud.

1873. óta 35.905 *kg* magot gyűjtöttek, még pedig:

1873-ban 17264 *kg*, 1879-ben 2975 *kg*.

1874-ben 1000 „ 1880-ban 1975 „

1877-ben 7850 *kg*, 1881-ben 3295 *kg*,

1878-ban 1546 „

Az összes szükséglet fedezésére 80000 *kg*-nál többet kellett volna gyűjteni, az erdőgondnokságok tehát a legtakarékosabb eljárásra vannak utalva.

Egy *kg* előállítási költsége 1873-ban 45 centimet tett (1 *cm* = 0.45 kr.), s azóta a termés bőségéhez képest 64—78 centime között változott. Az évi átlag gyűjtési szakmánybér *kg*-ként 55—58 *cm*, belészámítva a fa tulajdonosának járó 10 centimet is. Valamint a jegenye, ugy a havasi f. magja tetemes súlyvesztést szenved a szedés és elvetés közötti időszakban. Ezen súlyvesztés az első súlynak mintegy 10⁰/₀-át teszi.

A barresi intézetben (l. „Erd. L.“ 1883. IV. f.) csirázó képességének megállapítására 5 éven át folytatott kísérletek nem adtak megbízható eredményeket; a csirázó képesség 4—19⁰/₀ közt változott. A kísérletek hiányossága a havasi fenyőmag természetében rejlik. Az elültetett vagy elvetett mag csak 18—24 hónap múlva kel ki, hogy tehát a csirázást sietessék, szokásban van a magot egy-két hétig vízben áztatni. Természetes, hogy a flanel próbával tett erőltetett csirázás nem képes elegendő physiologiai hatást előidézni arra, hogy a csemetéske kifejlődjék. Ha továbbá meggondoljuk, hogy már a magnak merítése alkalmával elválasztatik a léha, s hogy az üledék súlyos és normálisan fejlődött csiraképes magból áll, a fentebbi adatokat nem fogadhatjuk el megfelelőeknek.

A gyakorlati életben a rossz mag a jótól avas izén könnyen megkülönböztethető. A havasi fenyő magja hamar avasodik, s ezen körülmény nehezzé teszi konserválását, mi különben gabnavermekben eszközölhető legczélszerűbben.

1 *hl* toboz közel 13 *kg* tiszta magot ad.

Felemlithetjük végre, hogy a francziák czédrus magszükségletüket Algir Atlas hegységéből látják el, s ezen mag keze-

lése is Barresban van összpontosítva. Elszállítás előtt a 24—36 órán át vízbe merített czédrus tobzokat kézben könnyen szétmorzsolják; a mag megszárítása után elszállítatik.

100 *kg* ad 14—15 *kg* tiszta magot, 1 *hl* 7—8 *kg*-t. Az évenként felhasznált tobozmennyiség nem haladja meg a 500 *kg*-t. (Revue des eaux et forêts.)

Az **Erdőhasználatlan** kézikönyvének első füzete június 19-én megjelent s az előfizetők példányai keresztkötés alatt, ajánlva már szétküldettek. Figyelmeztetjük tehát a t. előfizetőket, hogy ha esetleg nem kapták volna meg a megrendelt példányokat, erről az országos erdészeti egyesület titkári hivatalát mielőbb értesíteni sziveskedjenek, hogy a postai reclamáció idejében megtétethessék.

Megjegyezzük egyszersmind, hogy az Erdőhasználatlan kézikönyve ezentul is megrendelhető, ára azonban most már egyesületi tagok részére 6 frt, azok részére pedig, kik az országos erdészeti egyesületnek nem tagjai 8 frt. Ezen összegek az orsz. erdészeti egyesület pénztárába posta-utalvánnyal egyszerre küldendők be, a munka egyes füzetei azonban kívánatra egyenként is megküldetnek a megjelenés idejében.

(*To.*) **Az akácdfa tartóssága.** B. kertész 1866-ban egy kert körülkerítésénél elegendő számú tölgyoszlop hiányában néhány vékony akáczfát vágatott ki s ezekből készíttette el a hiányzó kerítés-oszlopokat. Ez a kerítés az idén javítás alá került, s ez alkalommal kitünt, hogy míg a tölgyoszlopok nagyobb része már korhadásnak indult, az akáczból készült oszlopok teljesen épek voltak, daczára annak, hogy ezek csak vékony fából és ágakból készültek.

(*To.*) **A karók tartósságát** egy amerikai lap szerint jelentékenyen fokozni lehet, ha földbe kerülő részüket forró lenolajjal bekenjük, az olajba azonban megelőzőleg annyi szénport keverünk, a mennyi az olajat festék sűrűségüvé teszi.

A selmeczi m. kir. erdőakadémián az 1884/85-ki tanév f. évi október havában kezdődik. A felvétel és beiratás október 6. és 7-én történik. Beiratás és segélyegyleti díj fejében egyszer mindenkorra 10 frt fizetendő, tandíj azonban nem fizettetik. Bővebb felvilágosítást írásbeli megkeresésre az akadémia igazgatósága nyújt.

Változások az erdészeti szolgálat körében. Az „Erdészeti Lapok“ f. évi V. füzetében közölt kinevezésekkel egyidejűleg még a következő változások történtek az állami erdészeti szolgálat körében.

I. A csikmegyei erdők állami kezeléséhez kiküldettek:

Kővári László m. k. kezelő főerdész a m.-szigeti erdőigazgatóságtól, mint helyettes erdőmester; Imre Dénes m. k. erdész a minist. erdészeti osztályából, mint helyettes főerdész; Ercsényi Béla erdészjelölt a minist. erdészeti osztályából, mint helyettes erdész; továbbá Jakab József, m. k. erdőgyakornok a m.-szigeti erdőigazgatóságtól és Székely József m. k. erdőgyakornok a soóvári erdőhivataltól, hasonló minőségben.

II. Előléptettettek:

1. A kincstári erdők kezelésénél I. oszt. főerdészsé: Dipold Imre II. osztályu főerdész, a lugosi erdőigazgatóságnál; I. osztályu erdészekké: Schuszter Oszkár II. osztályu erdész, a lugosi erdőigazgatóságnál; Kuzma Gyula II. osztályu erdész, a zágrábi erdőigazgatóságnál.

2. A királyi erdőfelügyelőségeknél I. osztályu erdőfelügyelőkké: Adriányi Arnold, Laitner Elek, Nagy Gyula, Solti Arnold II. osztályu kir. erdőfelügyelők; II. oszt. alerdőfelügyelőkké: Máriássy Mátyás, Mester József, Pruzsinszky Károly, Pető Lajos.

3. A m. kir. erdőszámvevőségénél a magasabb fizetési osztályba: Tribalszky János II. oszt. számtiszt, a

m.-szigeti erdőigazgatóságnál és Gergő Károly III. osztályu számtiszt, a lippai főerdőhivatalnál.

III. Áthelyezettek:

1. A kincstári erdők kezelésénél: Divald Béla II. osztályu erdész, a szászsebesi erdőhivaltól a lugosi erdőigazgatóság kerületébe; Rignáth Ödön II. oszt. erdőgyakornok, a lugosi erdőigazgatóságtól a m.-szigeti erdőigazgatósághoz.

2. A kir. erdőfelügyelőségeknél: Kabina János kir. erdőfelügyelő, a volt szatmári erdőfelügyelőségtől az ujonnan szervezett m.-szigeti erdőfelügyelőséghez; Oszterlam Ármin kir. erdőfelügyelő, a debreczeni erdőfelügyelőségtől az ujonnan szervezett nagyvárad kir. erdőfelügyelőséghez; Klein Ödön kir. erdőfelügyelő, a volt pozsonyi kir. erdőfelügyelőségtől az ujonnan szervezett győri kir. erdőfelügyelőséghez; Lászlóffy Gábor kir. alerdőfelügyelő, a besztercebányai erdőfelügyelőségtől az ujonnan szervezett nyitrai kir. erdőfelügyelőséghez, melynek vezetésével ideiglenesen Klein Ödön győri kir. erdőfelügyelő bízott meg; Mester József kir. alerdőfelügyelő, a volt szatmári erdőfelügyelőségtől a nagyvárad kir. erdőfelügyelőséghez; Pruzsinszky Károly kir. alerdőfelügyelő, a debreczeni erdőfelügyelőségtől az ujonnan szervezett ungvári kir. erdőfelügyelőséghez; Pető Lajos kir. alerdőfelügyelő, a temesvári erdőfelügyelőségtől a nagyszebeni erdőfelügyelőséghez; Jenőfi Jenő kir. alerdőfelügyelő, a volt pozsonyi erdőfelügyelőségtől az ujonnan szervezett nyitrai erdőfelügyelőséghez.

Magyarosodunk. Harczer F. Antal, m. kir. erdőmester saját, valamint Gyula, Augusztá, Ödön és Mária kiskoru gyermekei, vezetéknevét „Halász“-ra változtatta át. Éljen!